

نقد و بررسی رساله خلسه اعتماد السلطنه بر اساس نظریه جریان سیال ذهن

رضا عبادی جامخانه

واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، گروه تاریخ، تهران، ایران

masood_koochooloo2006@yahoo.com

دکتر قباد منصور بخت

واحد شهید بهشتی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، گروه تاریخ، تهران، ایران (نویسنده مسئول و استاد راهنما)

دکتر رضا شعبانی

واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، گروه تاریخ، تهران، ایران

چکیده

جریان سیال ذهن که مبتنی بر یک راهبرد نوین روانشناختی است در پی آن است تا به لایه‌های درونی و لایه‌های پیش گفتاری ذهن شخصیت‌ها برسد و آن را به مخاطب برساند. خلسه را شاید بتوان حالت خاصی دانست، که انسان در آن می‌تواند با ابعاد ماورائی و الهی وجود خود ارتباط برقرار کند. در رساله خلسه اعتماد السلطنه تحلیل رفتار، گفتار و متن به شیوه جریان سیال ذهن به ذهن و روان نویسنده نمود یافته و جایگاه روحی و روانی شخصیت نویسنده را در متن پیدا کرد. ناآگاهانه بودن روایت، اهالی اطلاع رسانی توسط اشخاص داستان به جای مؤلف از طریق تک گویی درونی، روایت نگارش برای مخاطب نامعلوم، عدم نظم فکری مشخص در بیان خاطرات شخصیت‌ها، نبود رابطه‌ی علی و معلولی در روایت و ژرف‌ساخت روایت، گسستگی در زمان و مکان و نفی زمان خطی، درهم ریختگی در روایت زبانی و دستوری و بی‌پرده گویی شخصیت‌ها در روایت؛ از برجسته‌ترین ویژگی‌های متن خلسه نوشته اعتماد السلطنه (۱۳۱۳-۱۲۵۹ق) می‌باشد. مقاله در پی پاسخ به این پرسش برآمده است که؛ از برجسته‌ترین مولفه‌های شیوه‌ی جریان سیال ذهن در متن خلسه اعتماد السلطنه کدامند؟ و در ضمن برشمردن این مولفه‌ها، نکاتی در مورد به کارگیری عنصر «زمان» با رویکرد شیوه‌ی جریان سیال ذهن در متن خلسه بیان شود.

واژگان کلیدی: واکاوی - جریان - سیال ذهن - «خلسه» - اعتماد السلطنه.